

PAVLOVO OBRÁTENIE (Sk 9)

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Skutky 9,1–43; 26,9–18

ZÁKLADNÝ TEXT

Chod', lebo on je mojou vyvolenou nádobou, aby zaniesol moje meno pohanom, kráľom i synom Izraela. (Sk 9,15)

Obrátenie Saula (Šavla – SEkP) z Tarzu (ktorý sa stal Pavlom) bolo jednou z najpozoruhodnejších udalostí ranej cirkvi. Pavlov vplyv na vznikajúcu cirkev však zďaleka nespočíval len v tom, že sa stal úprimným kresťanom. Jeho význam spočíva v tom, čo všetko napokon urobil pre šírenie evanjelia. Saul bol totiž spočiatku zarytým protivníkom vznikajúcej cirkvi, ktorej už za krátky čas spôsobil veľa bolesti. Mal nielen odhodlanie, ale aj oficiálnu podporu, aby cirkev úplne zničil. Vierou však odpovedal na Božie volanie na ceste do Damasku a stal sa najväčším z apoštolov. „Z najzúrivejšieho a najzarytejšieho prenasledovateľa Kristovej cirkvi sa stal najschopnejší obranca a najúspešnejší posol evanjelia.“ (LP 9)

Prenasledovanie cirkvi, ktorého sa Pavol na počiatku dopustil, mu navždy prinášalo hlboký pocit vlastnej nehodnosti. Zároveň však mohol s ešte hlbším pocitom vďačnosti vyznávať, že Božia milosť pre neho nebola zbytočná. Vďaka Pavlovmu obráteniu sa kresťanstvo navždy zmenilo.

PRENASLEDOVATEĽ CIRKVI

⁹Ja som si myslel, že sa musím všemožne protiviť menu Ježiša Nazaretského.

¹⁰To som v Jeruzaleme aj urobil. Keď som dostal od veľkňazov splnomocnenie, osobne som dal veľa svätých pozatvárať do väzenia. A keď ich zabíjali, schvaľoval som to. ¹¹Vo všetkých synagógach som ich často trestami nútil rúhať sa a v nesmiernej zúrivosti proti nim som ich prenasledoval ešte aj po mestách v cudzine. ¹²So splnomocnením a s poverením veľkňazov som sa vybral do Damasku. (Sk 26,9–12)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Saul (neskôr Pavol) bol helénsky Židom. Narodil sa v Tarze, hlavnom meste Cilície (dnes súčasť Turecka, pozri Sk 21,39). Napriek tomu sa v istom zmysle odklonil od typického helenistického stereotypu. Priviedlo ho to až do Jeruzalema, kde sa jeho učiteľom stal Gamaliel (Sk 22,3), v tom čase najuznávanejší a najvplyvnejší farizejský učiteľ. Ako farizej bol Saul prísne ortodoxný a jeho horlivosť hraničila s fanatizmom (Gal 1,14). Práve preto patril medzi tých, ktorí viedli Štefana na smrť a stal sa kľúčovou postavou prichádzajúceho prenasledovania Kristových nasledovníkov.

Prečítaj si text Sk 26,9–12. Na základe Pavlových slov sa pokús opísať jeho konanie a jeho osobnosť.

Pavol na inom mieste hovorí, že evanjelium sa stalo pre Židov pohoršením (1Kor 1,23). Okrem toho, že Ježiš nezodpovedal tradičným židovským očakávaniam kráľovského Mesiáša, v žiadnom prípade nemohli prijať myšlienku, že ten, ktorý zomrel na kríži, bol Mesiáš – Písmo predsa jasne hovorí, že kto visí na dreve je Bohom prekliaty (5Moj 21,23). Pre Izraelitov bolo samotné ukrižovanie bizarné a jasne v ich uvažovaní dokazovalo, že tvrdenia učeníkov o Ježišom mesiasťstve sú obyčajnou hlúposťou.

Text Sk 9,1.2 zobrazuje Saula z Tarzu ako aktívneho prenasledovateľa Ježišových učeníkov. Damask bolo dôležité mesto, ktoré ležalo približne dvesto kilometrov na sever od Jeruzalema a v ktorom bola pomerne veľká židovská komunita. Židia žijúci mimo Judska sa určitým spôsobom organizovali okolo miestnych synagóg. Centrom bol samozrejme Jeruzalem (veľrada). Medzi veľradou v Jeruzaleme a jednotlivými komunitami sa uskutočňovala pomerne častá komunikácia prostredníctvom listov, ktoré doručoval zvláštny posol označovaný ako *šaliach* (z hebrejského *šalach*, „poslať“). *Šaliach* bol oficiálnym zástupcom povereným veľradou a mal na starosti niektoré náboženské úkony. Keď si Saul vyžiadal od veľkňaza – vodcu veľrady – listy pre synagógy v Damasku, stal sa z neho oficiálne *šaliach*. To mu dávalo právomoc zatknúť ktoréhokoľvek Ježišovho nasledovníka a priviesť ho do Jeruzalema (pozri Sk 26,12). V gréčtine je ekvivalentom výrazu *šaliach* slovo *apostolos*, „posol, vyslanec“, z ktorého je odvodené naše slovo apoštol. Kým sa Pavol stal apoštolom (poslom) Ježiša Krista, bol apoštolom židovskej veľrady.

APLIKÁCIA

- Kedy si bol naposledy pre niečo nesmierne zapálený alebo z niečoho nadšený, no neskôr sa tvoj pohľad zmenil? Čo si sa z tejto skúsenosti naučil?

NA CESTE DO DAMASKU

³Ako tak išiel a blížil sa k Damasku, ožiarilo ho svetlo z neba. ⁴Padol na zem a počul hlas: Šavol! Šavol! Prečo ma prenasleduješ? ⁵Odpovedal: Kto si, Pane? A on povedal: Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ. ⁶No vstaň a chod' do mesta, tam ti povedia, čo máš robiť. ⁷Muži, ktorí šli s ním, ostali stáť nemí od úžasu, lebo počuli hlas, ale nikoho nevideli. ⁸Potom Šavol vstal zo zeme, no keď otvoril oči, nič nevidel. Vzali ho teda za ruku a zaviedli do Damasku. ⁹Tri dni nevidel, nejedol ani nepil. (Sk 9,3–9)

Prečítaj si text Sk 9,3–9. Ako rozumieš Ježišovým slovám v piatom verši? Porovnaj s textom Sk 26,14. Ako sa podľa teba Šavol cítil, o čom premýšľal a ktoré otázky by musel nevyhnutne klásť?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Počas cesty Šavla a jeho spoločníkov do Damasku sa stalo niečo neočakávané. Okolo poludnia sa zrazu z neba zjavilo oslnivé svetlo a bolo počuť hlas. Nešlo len o akési prorocké videnie, ale o Boží prejav zameraný výhradne na Šavla. Jeho spoločníci videli svetlo, ale len Šavol oslepol; počuli hlas, ale len Šavol mu rozumel. Svetlo bolo nebeskou slávou vzkrieseného Ježiša, ktorý sa v tej chvíli zjavil Šavlovi osobne (Sk 22,14). Na inom mieste Pavol píše, že videl vzkrieseného Ježiša. To ho pripodobňuje k Dvanástim a dáva mu rovnakú apoštolskú autoritu (1Kor 9,1; 15,8).

Slová, ktoré pri tomto zjavení Ježiš povedal Šavlovi, zasiahli horlivého muža oveľa viac než oslepujúce svetlo. Pavol si bol totiž úplne istý, že prenasledovaním nasledovníkov Ježiša z Nazareta koná Božie dielo. Bol presvedčený, že takto očisťuje judaizmus od nebezpečného a ohavného bludu. Na svoj údiv a svoje zdesenie sa však dozvedel nielen to, že Ježiš je živý, ale aj že prostredníctvom prenasledovania Kristových učeníkov útočí na samotného Ježiša.

Keď sa Ježiš prihovoriť Šavlovi, použil grécky slovný obrat, ktorý má pravdepodobne grécky pôvod a ktorý musel byť Pavlovi známy: „Ťažko sa budeš vzpieť proti ostňu.“ (Sk 26,14) V mysli vyvolával obraz zapriahnutého vola, ktorý by sa snažil ísť proti hrotu ostrej palice, ktorá ho mala usmerňovať. Ak by to zviera urobilo, ublížilo by si tým.

Toto úslovie môže poukazovať na zápas v Šavlovej mysli, ktorý Biblia označuje ako prácu Ducha (pozri Ján 16,8–11) a ktorý sa mohol začať odohrávať už pri ukameňovaní Štefana. „Saul sa význačne podieľal na výsluchu a odsúdení Štefana. Pozoruhodné dôkazy, ktorými sa Boh svojou prítomnosťou priznával k mučeníkovi, prebúdali v Saulovi pochybnosti, či jeho horlivé prenasledovanie Ježišových učeníkov je oprávnené. Bol veľmi znepokojený a vo svojej bezradnosti sa obrátil na tých, ktorým pre ich múdrosť a rozvážnosť plne dôveroval. Zdôvodnenia kňazov a popredných mužov ho nakoniec presvedčili, že Štefan bol rúhač a Kristus, ktorého umučení mučeník hlásal, bol podvodník, a že predstavitelia posvätného úradu majú pravdu.“ (AA 112.113; SA 71)

■ **Prečo je múdre počúvať hlas vlastného svedomia? Čo sa môže stať, keď ignorujeme svedomie?**

APLIKÁCIA

ANANIÁŠOVA NÁVŠTEVA U PAVLA

¹³No Ananiáš odpovedal: Pane, od mnohých som počul o tomto mužovi, koľko zla narobil tvojim svätým v Jeruzaleme. ¹⁴Aj tu má od veľkňazov moc zviazať všetkých, čo vzývajú tvoje meno. ¹⁵Pán mu však odpovedal: Chod', lebo on je mojou vyvolenou nádobou, aby zaniel moje meno pohanom, kráľom i synom Izraela. ¹⁶A ja mu ukážem, čo všetko musí vytrpieť pre moje meno. (Sk 9,13–16)

¹Pavol, apoštol, poverený a poverený nie ľuďmi, ani človekom, ale Ježišom Kristom a Bohom Otcom, ktorý ho vzkriesil z mŕtvych... ¹¹Bratia, pripomínam vám, že evanjelium, ktoré som vám hlásal, nepochádza od človeka. ¹²Ja som ho totiž neprevzal, ani som sa mu nenaučil od človeka, ale prostredníctvom zjavenia Ježiša Krista. (Gal 1,1.11.12)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si text Sk 9,13–16. Pokús sa vžiť do Ananiášovho uvažovania. Ako by si konal v jeho prípade ty? Prečo je komplikované dôverovať Bohu v situáciách, keď naša osobná skúsenosť protirečí jeho požiadavkám?

Keď Šavol zistil, že hovoril so samotným Ježišom, opýtal sa ho: „Čo mám robiť, Pane?“ (Sk 22,10) Táto otázka v sebe ukrýva ľútosť nad tým, čoho sa Šavol až do tejto chvíle dopúšťal. Zároveň však vyjadruje absolútnu ochotu podriaďiť svoj ďalší život Ježišovmu vedeniu. Šavla potom odvieďli do Damasku, kde mal počkať na ďalšie pokyny.

V texte Sk 9,10–19 Biblia ukazuje, ako Pán pripravoval Šavla z Tarzu na nový život apoštola Pavla. Ježiš dal Ananiášovi prostredníctvom videnia úlohu navštíviť Šavla a položiť na neho ruky, aby znova videl. Ananiáš dobre vedel, kto je Šavol, koľko utrpenia spôsobil Ježišovým nasledovníkom a koľko z nich prišlo prostredníctvom jeho konania o život. Ananiáš poznal aj dôvod Šavlovej cesty do Damasku. Je jasné, že sa nechcel stať prvou Šavlovou obeťou v meste. Jeho zdráhavá reakcia je preto pochopiteľná.

Ananiáš však nevedel, že Šavol práve prežil osobné stretnutie s Ježišom a že toto stretnutie navždy zmenilo jeho život. Nevedel, že Šavol už nepracoval pre veľradu, ale – na Ananiášov obrovský údiv – si ho Ježiš povolal do služby. Šavol už teda nebol poslom veľrady, ale Ježišovým nástrojom zvestovania evanjelia Židom aj pohanom.

V Liste Galaťanom Pavol zdôrazňuje, že jeho apoštolát aj poslanstvo, ktoré hlása, prijal priamo od Krista – nie od nejakej ľudskej autority (pozri Gal 1,1.11.12). To samozrejme nijako neprotirečí úlohe, ktorú mal pri jeho povolaní Ananiáš. Pri svojej návšteve Ananiáš len potvrdil poverenie, ktoré Šavol prijal od samotného Ježiša na ceste do Damasku.

Zmena Šavlovho života bola taká nečakaná a strhujúca, že ju nebolo možné pričítať žiadnej ľudskej príčine. Len Boží zásah mohol vysvetliť, ako by ho Ježišov najodhodlanejší odporca zrazu mohol prijať za svojho Spasiteľa a Pána. Vzdal sa pritom všetkého – svojho presvedčenia, svojej povesti a opustil svoje životné nasmerovanie. Z prenasledovateľa sa stal najodhodlanejší a najvýkonnejší apoštol.

APLIKÁCIA

- Akým spôsobom Šavlovo obrátenie vyjadruje pôsobenie Božej úžasnej milosti? Ako môže Pavlov príbeh ovplyvniť tvoj postoj k tým, o ktorých prípadnom budúcom obrátení pochybuješ?

ZAČIATOK PAVLOVEJ SLUŽBY

²⁰...a hneď hlásal v synagógach, že tento Ježiš je Boží Syn. ²¹Tu všetci, ktorí ho počúvali, žasli a hovorili: Či to nie je ten, čo v Jeruzaleme prenasledoval ľudí, ktorí vyzývali toto meno? Aj sem iste prišiel nato, aby ich v putách odviedol k veľkňazom. ²²No Šavol pôsobil čoraz mocnejšie a miatol Židov bývajúcich v Damasku dokazovaním, že Ježiš je Mesiáš. ²³Keď prešlo mnoho dní, Židia sa uzniesli, že ho zabijú. ²⁴Šavol sa však o ich úkladoch dozvedel. Hoci brány strážili vo dne v noci, aby ho mohli usmrtiť, ²⁵učenici ho v noci vzali a spustili v koši dolu z hradieb. (Sk 9,20–25)

Podľa textu Sk 9,15–25 by sme mohli nadobudnúť dojem, že po svojom obrátení Pavol zostal nejaký čas v Damasku, a potom sa vrátil do Jeruzalema (Sk 9,26). V Gal 1,17 však Pavol uvádza, že pred cestou do Jeruzalema išiel do Arábie, kde žil podľa všetkého nejaký čas v ústraní. „Pavol mal v púštnej samote veľkú príležitosť o všetkom nerušene uvažovať a rozjímať.“ (AA 125; SA 79)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si text Sk 9,20–25. Ako Lukáš opisuje Pavlovu (Šavlovu) službu v Damasku? V čom sa odlišovala od Pavlových pôvodných zámerov? Ako sa mu v Damasku darilo?

Keď Šavol opustil Jeruzalem s poverovacími listinami od veľkňaza, jeho cieľom boli Židia, ktorí uverili v Krista a teraz hľadali útočisko v damaských synagógach (Sk 9,2). Šavol však po svojom obrátení neprichádza do synagóg zatýkať veriacich v Krista, ale zvyšovať ich počet. Nešíri o Kristovi lži, ani ho neoznačuje za podvodníka, ale predstavuje ho ako Mesiáša Izraela. Ako sa len museli čudovať tí, ktorí o Šavlovi počuli ako o nebezpečnom prenasledovateli, keď teraz vydával svedectvo o Kristovi! Museli žasnúť nad tým, čo sa zo Šavla z Tarzu stalo a čo teraz robil pre cirkev. (Pravdepodobne si vtedy vôbec nedokázali predstaviť, aký obrovský vplyv bude napokon mať tento nový veriaci!) Keďže Pavlovi protivníci nemali argumenty proti jeho tvrdeniam, rozhodli sa pripraviť ho o život. Pavlov opis tejto udalosti (2Kor 11,32.33) naznačuje, že jeho odporcovia ho v snahe dosiahnuť svoj cieľ obžalovali pred miestnymi autoritami. S pomocou ostatných veriacich sa však Pavlovi podarilo uniknúť v koši, pravdepodobne cez okno domu postaveného v mestských hradbách. Pavol hneď od začiatku vedel, že sa ocitne v ťažkostiach (Sk 9,16). Neoddeliteľnou súčasťou jeho služby sa stanú nepriateľstvo, prenasledovanie a trápenie prichádzajúce z rôznych strán. Nič však neotrasie jeho vierou a zmyslom pre povinnosť – napriek útrapám a súženiam, ktorým bol vystavený prakticky na každom kroku svojho nového života v Kristovi (2Kor 4,8.9).

■ **Pavol sa nevzdal ani napriek nepriateľstvu a trápeniu. Ako sa dá naučiť takémuto postoju v otázke viery? Ako vydržať napriek zastrašovaniu, prekážkam a protivenstvám?**

APLIKÁCIA

NÁVRAT DO JERUZALEMA

²⁶Ked' [Šavol] prišiel do Jeruzalema, pokúšal sa pripojiť k učeníkom, ale všetci sa ho báli, lebo neverili, že aj on je učeníkom. ²⁷Ujal sa ho však Barnabáš, priviedol ho k apoštolom a vyrozprával im, ako na ceste uvidel Pána, porozprával im, ako smelo si počínal v Damasku v Ježišovom mene. ²⁸Potom žil s nimi v Jeruzaleme a neohrozene kázal v Pánovom mene. ²⁹Rozprával a hádal sa s helenistami, no oni sa ho pokúšali zabiť. ³⁰Ked' sa to dozvedeli bratia, zaviedli ho do Cézarey a poslali do Tarzu. (Sk 9,26–30)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Po úteku z Damasku prišiel Pavol napokon späť do Jeruzalema – prvýkrát odvtedy, čo odišiel ako prenasledovateľ kresťanov. Stalo sa to až tri roky po jeho návrate z pobytu v Arábii (Gal 1,18). Nebol to jednoduchý návrat, pretože ho čakali problémy nielen zo strany bývalých spojencov, ale aj zo strany cirkvi.

Prečítaj si text Sk 9,26–30. Ako by si charakterizoval Pavla na základe jeho krátkého pôsobenia v Jeruzaleme? Ktoré udalosti počas tohto obdobia považuješ ty osobne za najdôležitejšie? Prečo?

V Jeruzaleme sa Pavol pokúsil pripojiť k učeníkom. A hoci v tom čase už bol viac ako tri roky kresťanom, zvesť o jeho obrátení znela tak neuveriteľne, že učenici v Jeruzaleme boli rovnako skeptickí ako predtým Ananiáš v Damasku. Báli sa, že ide len o šikovne zorganizovanú pascu. Vtedy sa za Pavla postavil Barnabáš, levita z Cypru (Sk 4,36.37) – a teda helenista. Práve jemu sa podarilo prelomiť odpor apoštolov a priviesť k nim Pavla. Keď spoznali, že Pavol sa skutočne obrátil, aj oni žasli nad tým, čo Boh vykonal v živote bývalého prenasledovateľa cirkvi.

Napriek tomu sa apoštoli nikdy úplne nevzdali určitej nevôle voči Pavlovi. Ak už nie pre jeho konanie pri prenasledovaní cirkvi, tak minimálne pre evanjelium, ktoré kázal. Podobne ako judskí veriaci v prípade Štefana, aj apoštoli si len veľmi pomaly začali uvedomovať univerzálny dosah kresťanstva, ktoré už nebolo založené na starozmluvnom obetnom systéme, ktorý stratil svoju platnosť Ježišovou smrťou na kríži. Medzi Pavlových najbližších spoluveriacich v judskej cirkvi budú neskôr vždy patriť prevažne bývalí helenisti – okrem Barnabáša aj Filip, jeden zo siedmich diakonov (Sk 21,8), alebo Mnáson z Cypru (Sk 21,16). Aj o niekoľko rokov neskôr budú cirkevní vodcovia v Jeruzaleme spochybňovať obsah Pavlovho kázania, hoci kázal v podstate tie isté doktríny ako predtým Štefan (Sk 21,21).

Počas viac ako dvoch týždňov, ktoré Pavol strávil v Jeruzaleme (Gal 1,18), rozhodol sa kázať evanjelium tým istým Židom, ktorých predtým podnecoval proti Štefanovi. Ale podobne ako v prípade Štefana, aj Pavlovo úsilie sa stretlo so silným odporom, ktorý znamenal ohrozenie jeho života. Vo videní mu Ježiš povedal, aby pre svoju vlastnú bezpečnosť odišiel z Jeruzalema (Sk 22,17–21). Vďaka pomoci spoluveriacich sa mu podarilo dostať do Cézarey a odtiaľ do jeho rodného mesta v Cilícii, kde zostal niekoľko rokov, kým sa vydal na svoje misijné cesty.

APLIKÁCIA

- Kto bol pre teba takýmto „Barnabášom“? Pre koho si bol „Barnabášom“ ty? Prečo sú v živote (a predovšetkým v cirkvi) dôležití ľudia ako Barnabáš?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

„Generál, ktorý padne v boji, je stratou pre svoje vojsko, ale jeho smrť nijako neposilní nepriateľa. Ak však vynikajúci človek prejde na stranu protivníka, potom vlastnú stranu nielenže oslabí, ale protivnej strane poskytuje rozhodujúcu výhodu. Saula Tarzského mohol Pán na jeho ceste do Damasku jednoducho potrestať smrťou, čím by sa moc prenasledovateľov značne oslabila. Boh však vo svojej prozreteľnosti Saulov život nielen ušetril, ale tohto bojovníka aj obrátil a z nepriateľského tábora previedol na stranu Kristovu.“ (AA 124; SA 78)

„Kristus svojim učeníkom nariadil, aby išli a učili národy. Ale to, čo sa dovtedy dozvedeli od Židov, im bránilo naplno pochopiť slová ich Majstra. Preto boli pomalí v ich uskutočňovaní. Samých seba nazývali Abrahámove deti a pokladali sa za dedičov Božích zaslúbení. Až niekoľko rokov po Pánovom nanebovstúpení sa ich mysle otvorili natoľko, aby jasne pochopili význam Kristových slov, že sa majú usilovať o obrátenie pohanov rovnako ako o obrátenie Židov.“ (LP 38)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Uvažujte nad otázkou, ktorú Ježiš položil Pavlovi: „Prečo ma prenasleduješ?“ (Sk 9,4) Pavlovi táto otázka ukázala, že Ježiš z Nazareta naozaj vstal z mŕtvych. Okrem toho však táto otázka ukazuje na duchovnú jednotu medzi Ježišom a jeho cirkvou (pozri aj Mat 25,34–45). Dôsledok je zrejмый: každý, kto ubližuje cirkvi, ubližuje aj Kristovi. Čo toto poznanie znamená pre vás dnes?
2. Vydávanie svedectva o Ježišovi znamená aj trpieť pre Ježiša. Nie náhodou je grécke slovo pre „svedka“ (*martyr*) spojené so slovom „martýr“. Čo to znamená trpieť pre Ježiša? Ako tomu rozumiete a akú osobnú skúsenosť s tým máte?
3. Starý latinský výrok hovorí: *Credo ut intelligam*. Znamená to: *Verím, aby som mohol rozumieť*. Ako nám táto myšlienka môže pomôcť pochopiť, čo sa stalo Šavlovi z Tarzu? Pred svojím obrátením, predtým, ako Pavol uveril v Krista, nerozumel. Všetko pochopil až po skúsenosti, ktorú prežil. Čo sa z toho môžeme naučiť pre seba? Ako nám táto myšlienka môže pomôcť, keď sa cítíme znechutení tým, že ľudia nechcú uveriť pravdám, ktoré sa nám zdajú byť úplne jasné?